

Bernatowicz, Tadeusz

Dziedzictwo kulturowe na Białorusi w inicjatywach i działalności Profesora Andrzeja Ciechanowieckiego

Kronika Zamkowa 1-2/59-60, 37-46

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych oraz w kolekcji mazowieckich czasopism regionalnych mazowsze.hist.pl.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Tadeusz Bernatowicz

DZIEDZICTWO KULTUROWE NA BIAŁORUSI
W INICJATYWACH I DZIAŁALNOŚCI
PROFESORA ANDRZEJA CIECHANOWIECKIEGO

ZIEMIA PRZODKÓW - TRWAŁOŚĆ PAMIĘCI

Znakomity pisarz Eustachy Ryłski, zagłębiany w przeszłości, o powieści *Warunek*, której akcja rozgrywa się w czasach napoleońskich, powiedział, że została „w całości napisana z pamięci”. Poproszony o wyjaśnienie odpowiedział pytaniem: „Jeżeli w genach dziedziczymy własny los, to dlaczego nie moglibyśmy dziedziczyć czegoś tak trywialnego jak pamięć? Być może dostaje się nam coś z pamięci naszych przodków?”¹. I choć można to uznać za przykład literackiej wyobraźni, to jakże jest ona bliska doświadczeniom emocjonalnym zarówno piszącego te słowa, jak i wielu Polaków, którzy ziemię ojców na Kresach musieli opuścić i którzy genetycznie stamtąd się wywodzą.

Jeśli akceptować tę specyficzną perspektywę historiozoficzną i psychologiczną o dziedziczeniu pamięci przodków, to jakie miejsca stanowiłyby owe retrospektywne przestrzenie Jubilatą przekazane mu wraz z pamięcią, do których mógł realnie wrócić?

Powrót profesora Andrzeja Ciechanowieckiego do miejsc rzeczywistych, a znajomych z „pamięci przodków” nastąpił w 1988 r. Pokonując trasę: Londyn, Mińsk, Łohojsk, Lepel, Boczejków, Bieszenkowicze, Połock, Witebsk, Orsza, Mohylew, Mścisław, Kurmanów, dotarł do ziemi swoich przodków zmuszonych do jej opuszczenia w 1917 r.² W uzyskaniu możliwości wjazdu na teren ówczesnego Związku Sowieckiego mogło zawierać się przeczcucie idących zmian po-

litycznych i społecznych, ale nadzieja na nie egzystowała wtedy jeszcze w sferze mglistych marzeń i życzeń.

Podróż-pielgrzymka na Kresy zawierała w sobie dwie przenikające się perspektywy, jakże ważne dla zrozumienia istoty działalności Andrzeja Ciechanowieckiego na Białorusi. Jedną z nich jest dbanie o utrwalanie pamięci o dziedzictwie przodków, siedzibach antenatów i rodów z Wielkiego Księstwa Litewskiego. Jednocześnie jako drugą perspektywę traktować należy otwarcie się na współczesną Białoruś, państwo, które terytorialnie i narodowościowo stanowi częściowego spadkobiercę dawnego Wielkiego Księstwa Litewskiego, szczególnie w wymiarze wielokulturowości i wielonarodowościowego składu społecznego. Głównym przesłaniem stało się pojednanie, wzajemne zrozumienie i współpraca dwóch narodów, polskiego i białoruskiego, dawniej zamieszkujących jedno państwo, Rzeczpospolitą Obojga Narodów.

Podróż w 1988 r. do kniaziowskiego Boczejkowa odnawiała obecność przedstawiciela rodu Ciechanowieckich w miejscu należącym do nich od XVI w. do 1917 r., w gnieździe rodowym związanym z dziedzictwem książęcym. W XV w. Boczejków należał do kniazia Jaszki Druckiego-Podberskiego, następnie do książąt Mścisławskich-Zasławskich³. Po ślubie księżniczki Julianny z Nikodemem stał się własnością Ciechanowieckich, polskiego rodu herbu Dąbrowa pochodzącego z Mazowsza i Podlasia. Pozostając na dalekich Kresach Rzeczypospolitej

Obojga Narodów, wzmacniali polskojęzyczne elity ziemskie i arystokratyczne Wielkiego Księstwa Litewskiego.

Elitarność rodu wyrażała się w programie architektonicznym i ideowym głównej siedziby, jaką był Boczejków. Próbę opisu architektury pałacu w jego trzech kolejnych fazach (przed 1908 r., w latach 1908-1910, po 1910 r.) podjął Roman Aftanazy, opierając się na zachowanych źródłach ikonograficznych i wspomnieniowych (il. 2, 3)⁴. unicestwienie budowli w czasie II wojny uniemożliwia weryfikację *in situ*, niemniej dotychczasowe konstatacje możemy poszerzyć o nowe spostrzeżenia, szczególnie na temat elitarności programu rezydencjonalnego. Reprezentacyjna forma ogrodu, jaka widnieje na zdjęciach z ok. 1914 r., wskazuje na wielką dbałość o kształtowanie zieleni, polegającą na strzyżeniu drzew iglastych i bukszpanów (il. 1). Do barokowej tradycji nawiązywały monogramy

JC (Józef Ciechanowiecki) oraz AC (Anna Ciechanowiecka) wysadzone kwiatami.

Na dwujęzycznej, polskiej i białoruskiej, tablicy w Boczejkowie, umieszczonej na ścianie jedyne go zachowanego pawilonu upamiętnieni zostali antenaci: pradziad Paweł (1815-1888), jego żona Aleksandra z Rizniczów (1831-1884) i ich trzech synowie: Bolesław (1857-1910), Władysław (1859-1910) i Karol (1862-1887). W dwujęzycznym napisie „Ludzie zasłużeni dla tej ziemi / *Ludi czto stawali getu zemlu*” łączą się dawne i współczesne dzieje ziemi białoruskiej (il. 4).

W geografii pamięci rodzinnej Jubilatą znajdujemy także Woroniany, w których urodziła się jego matka Matylda Maria hr. Osiecimska Hutten-Czapska, córka hr. Kazimierza na Pleszowie i Kujawach i Marii Antoniny ze Śniadeckich, do których należały wtedy dobra⁵. Związki rodu Ciechanowieckich z Woronianami

1. Pałac Ciechanowieckich w Boczejkowie. Widok od ogrodu, ok. 1914 r., wg: R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji...*, oryg. IS PAN / Ciechanowiecki's Palace in Boczejków. Garden view, circa 1914, after R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji...*, IS PAN

2. Pałac Ciechanowieckich w Boczekowie. Sala jadalna, ok. 1910 r., wg: R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji...*, oryg. IS PAN / Ciechanowiecki's Palace in Boczeków. The Dining Room, circa 1910, after R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji*, IS PAN

sięgają połowy XVIII w., gdy starosta mściśławski Felicjan Nikodem Ciechanowiecki poślubił Krystynę z Abramowiczów na Woronianach⁶. Do miejsc rodzinnej pamięci należał Stańków koło Mińska hr. Emeryka Hutten-Czapskiego (il. 5) i Mołodów Skirmuntów spokrewnionych z matką Jubilata. Idea utrwalania pamięci dawnych rezydencji na Kresach obejmowała wiele innych pałaców Wielkiego Księstwa Litewskiego i została utrwalona w znakomitym dziele Romana Aftanazego, wydanym przy znacznym udziale Fundacji im. Ciechanowieckich.

GENIUS LOCI NIEŚWIEŻA

Pierwsza podróż na Białoruś otwierała też nowy rozdział aktywności i inicjatyw szanownego Jubilata, skierowanych na ochronę dziedzictwa kulturowego na Białorusi wedle formuły określanej jako „wspólne dziedzictwo Polski i Białorusi”. Nowoczesny i perspektywiczny program działań, mający na celu zaistnienie

zabytków Nieświeża w europejskiej świadomości i włączenie ich do międzynarodowego obiegu kulturowego, sformułowany został w książce *Nieśwież. Międzynarodowy ośrodek kultury na Białorusi* wydanej w 1994 r.⁷. Autor syntetycznie zaprezentował wartości kulturowe i artystyczne siedziby książęcej Radziwiłłów, eksponując walory zabytkowe tego niezwykle miejsca.

„Rząd niepodległej wreszcie Białorusi - czytamy we wnioskach końcowych - powinien natychmiast wystąpić do UNESCO o zakwalifikowanie kompleksu jako zabytku [uściślijmy, że chodziło o Listę Światowego Dziedzictwa UNESCO - przyp. T.B.], tak ze względu na jego walory artystyczne, jak i szczególnie na jego międzynarodowe znaczenie historyczno-kulturowe, unikatowe na Białorusi”⁸.

Zmiana sytuacji politycznej na Białorusi w końcu lat 90. XX w. opóźniła realizację tych zamierzeń. Nieustępliwość profesora Ciechanowieckiego w zabiegach

3. Pałac Ciechanowieckich w Boczejkowie. Salon błękitny, ok. 1910 r., wg: R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji.*, oryg. IS PAN / Ciechanowiecki's Palace in Boczejków. The Blue Room, circa 1910, after R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji.*, IS PAN

O dokonanie wpisu doprowadziła do rozpoczęcia w 2003 r. intensywnych działań zakończonych sukcesem w 2005 r.⁹

Miałem możliwość przygotowywać dokumentację do wpisu, jak też uczestniczyć w pracach organizacyjnych tej niezwykłej inicjatywy, do której Szanowny Jubilat zjednał „pół świata”: sekretarzy generalnych UNESCO na Białorusi i w Polsce - Uładimira Szczasnego oraz dr. Tomasza Orłowskiego, ekspertów UNESCO i ICOMOS z USA, Rosji i Polski, ministrów i ambasadorów Białorusi i Polski. Wpis na Listę Światowego Dziedzictwa otrzymał brzmieniem *The Architectural, Residential and Cultural*

Complex of the Radziwiłł Family at Nesvizh (Architektoniczno-kulturowy zespół rezydencjonalny rodu Radziwiłłów w Nieświeżu). Dokumentacja ta zawiera nowe spojrzenie na dziedzictwo światowe, gdyż jedno z kryteriów, jakie przyjęto, stanowi wyjątkowe znaczenie działalności kulturowej jednego rodu rozgałęzionego w całej Europie, ukształtowanego w potęgę przez polską cywilizację, posiadającego główną siedzibę i gniazdo rodowe w jednym miejscu od pocz. XV w. do 1939 r. (il. 6, 7, 8). Dotychczas jest to jedyny tego typu wpis UNESCO.

Propagowana od lat idea stworzenia w zamku nieświeskim centrum kultural-

nego i muzeum niebawem będzie zrealizowana. Rząd Republiki Białorusi podjął przed laty decyzję o kompleksowej restauracji zamku z przeznaczeniem na muzeum rodu Radziwiłłów. Mimo kontrowersji związanych z niektórymi rozwiązaniami wprowadzonymi przy rewaloryzacji budowli skala zaangażowanych środków pozwala przypuszczać, że zakończenie prac architektoniczno-konserwatorskich nastąpi w 2010 r.

Drugą budowlą nieświeską, na której skoncentrowana została uwaga Jubilata, jest kościół Bożego Ciała i mauzoleum rodu Radziwiłłów, w którym książęta byli chowani od XVI w., jedno z najważniejszych dzieł architektury sakralnej w Europie Środkowo-Wschodniej^{K1}. Ze środków Fundacji im. Ciechanowieckich i przy wsparciu MKiDN przeprowadzona została inwentaryzacja krypt, a co ważniejsze, w 2006 r. wykonano system osuszający. Tę skomplikowaną technicznie operację - ze względu na nietypowość zastosowanej technologii (urządzenia wykorzystujące promieniowanie elektromagnetyczne), jak też bariery administracyjne - uważać należy za niebywały sukces (ił. 9, 10). Poprzedzona latami przygotowań mogła być też zrealizowana

dzięki przykładowej współpracy polskich i białoruskich ekspertów, urzędników ministerstw, służb konserwatorskich, dyplomatycznych oraz duchownych. To kolejny przykład realizacji w praktyce idei sformułowanej przed laty.

Znacznie trudniejszą w realizacji była idea przywrócenia kryptom funkcji miejsca spoczynku współcześnie zmarłych Radziwiłłów. W 2001 r. odbył się pogrzeb zmarłego w Londynie Antoniego Radziwiłła z linii przygodzickiej. Nadano tej uroczystości okazłą oprawę. Urnę wmurowano w kryptach obok XVIII-wiecznego ołtarza i upamiętniono marmurową tablicą oraz inskrypcją ANTONIUS NICOLAUS / PRICEPS RADZIWIŁŁ / 1936-1999 / R.I.P (ił. 10). Pogrzeb, pierwszy od 1935 r., gdy pochowano ostatniego ordynata nieświeskiego Albrechta Radziwiłła, wymownie symbolizuje przywrócenie związków Radziwiłłów z ich wielowiekowym gniazdem rodowym, choć już w innych realiach historycznych i odmiennej sytuacji społecznej.

Szanowny Jubilat stworzył także inną ważną płaszczyznę działalności patronackiej - fundowanie dzieł sztuki dla zbiorów białoruskich. Choć trudności administracyjno-prawne nie sprzyjają tego

5. Ogród przy pałacu w Stańkowie, wg: R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji...*, oryg. IS PAN / Garden by the Stańków Palace, after R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji.*, IS PAN

6. Nieśwież. Widok lotniczy na zespół objęty wpisem na Listę Światowego Dziedzictwa z kościołem Bożego Ciała i zamkiem Radziwiłłów. Fot. ze zbiorów autora / Nesvizh. Bird's eye view at the complex on the UNESCO World Heritage List, including the Corpus Christi Church and the Radziwiłł Castle. Photo from Tadeusz Bernatowicz's collection

na wzajemnym poszanowaniu narodów kształtujących się na ziemiach Rzeczypospolitej Obojga Narodów ważne znaczenie miała inicjatywa stworzenia forum edukacyjnego dla Białorusinów, Litwinów, Polaków i Ukraińców. Szczególną rolę dla rozwoju kontaktów odegrało utworzenie podyplomowych studiów nazwanych Akademią Nieświeską¹².

Narodziła się ona w 1994 r. w Nieświeżu podczas pierwszego po wojnie spotkania arystokracji, władz Polski i Białorusi, uczonych i ludzi kultury, do którego doszło dzięki nieustępliwości Jubilata. Stała się ona płaszczyzną rozwijania kontaktów i wymiany doświadczeń w zakresie konserwacji zabytków. Realizowana i koordynowana od 1995 r. przez dr. Andrzeja Michałowskiego z Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu przy

7. Zamek w Nieświeżu. Elewacja frontowa, 2002 r. (przed konserwacją). Fot. Tadeusz Bernatowicz / Nesvizh Castle. Front facade, 2002 (before renovation). Photo Tadeusz Bernatowicz

typu działalności na Białorusi, przekazane zostały już pas sztuki do muzeum w Nieświeżu oraz relikwiarz św. Andrzeja Boboli dla katedry w Mohylewie. Podczas niedawnego spotkania w Nieświeżu Andrzej Ciechanowiecki zadeklarował także przekazanie do zamku portretu Hieronima Radziwiłła, który po konserwacji w Polsce zawiśnie w odnowionych salach rezydencji. Ten szczególnie ważny - ze względu na skromność muzealnych zasobów związanych z Radziwiłłami na Białorusi - kierunek działalności będzie niewątpliwie rozwijany, ale dopiero gdy ustabilizuje się muzealny status zamku nieświeskiego.

JU BILAT, BIAŁORUSI NI I SYMPATYCY BIAŁORUSI

O intensywności działań profesora Ciechanowieckiego na Białorusi od lat 90. świadczą różnorodne bezpośrednie i pośrednie inicjatywy zmierzające do instytucjonalizacji tej współpracy. W programie nowoczesnej integracji opartej

8. Zamek w Nieświeżu. Brama zamkowa, 2008 r. (w trakcie konserwacji z dodanymi „peryskopami” nakrytymi hełmami oraz lukarnami w dachach). Fot. Tadeusz Bernatowicz / Nesvizh castle. The castle gate, 2008. Photo Tadeusz Bernatowicz

9. Kościół Bożego Ciała w Nieświeżu. Widok wnętrza, 2005 r. Fot. Tadeusz Bernatowicz / Corpus Christi Church in Nesvizh. Inside view, 2005. Photo Tadeusz Bernatowicz

współpracy białoruskiego Instytutu Kultury stała się znakomitą płaszczyzną wymiany kulturowej i konserwatorskiej młodych ludzi. Rangę podkreślał patronat prezydenta Międzynarodowego Komitetu Ochrony Zabytków i Miejsc Historycznych (ICOMOS-IFLA). Uczestniczyło w niej już kilkaset osób odgrywających obecnie ważną rolę w ochronie zabytków w krajach Europy Środkowo-Wschodniej. Prowadząc przez wiele lat wykłady, miałem możliwość obserwowania, jak duże znaczenie dla dalszego rozwoju intelektualnego i zawodowego miało uczestnictwo w tych zajęciach. Większość uczestników włączyła się w dzieło konserwacji zabytków w krajach, z których pochodzili.

W 1993 r. powołana została także polsko-białoruska komisja zajmująca się wspólnym dziedzictwem kulturowym, której honorowym przewodniczącym został profesor Ciechanowiecki. Działa ona do dnia dzisiejszego jako Polsko-Białoruska Komisja Konsultacyjna ds. Dziedzictwa Kulturalnego przy Ministerstwie Kultury i Dziedzictwa Narodowego, sta-

10. Kościół Bożego Ciała w Nieświeżu. Ołtarz w krypcie oraz tablica upamiętniająca Antoniego Radziwiłła, 2005 r. Fot. Tadeusz Bernatowicz / Corpus Christi Church in Nesvizh. Altar in the crypt and the Antoni Radziwiłł commemorative plaque, 2005. Photo Tadeusz Bernatowicz

nowiack w najtrudniejszych momentach politycznych często jedyne forum współpracy między Polską i Białorusią¹³.

Na lata 90. XX w. przypada intensywna aktywizacja współpracy z polskimi ambasadorami w Mińsku Elżbietą Smułkową (1991-1995) i Mariuszem Maszkiewiczem (1998-2002), jak też z Witoldem Sobkowem w Londynie¹⁴. Kontynuowana jest również wcześniejsza współpraca z białoruskimi środowiskami intelektualnymi i duchownymi, m.in. unickim biskupem Sipowiczem czy profesorem Adamem Maldisem. Wspólnie z panem Hryckiewiczem profesor Ciechanowiecki uczestniczył w działalności Związku Szlachty Białoruskiej (Zgurtowanie Biełoruskiej Szlachty) wydającego pismo „Hodnaść”.

Uznanie społeczności białoruskiej dla profesora Ciechanowieckiego znalazło wyraz w wielu zaszczytnych wyróżnieniach: doktoracie *honoris causa* Uniwersytetu w Mińsku (1993 r.)¹⁵, medalu Międzynarodowego Stowarzyszenia Białorusycystów (1992 r.) oraz najwyższym odznaczeniu na Białorusi - Medalu Franciszka Skaryny. Za wyraz uznania książęcej sukcesji uznać należy nadanie honorowego obywatelstwa miasta Zasławia (1995 r.), przastarej siedziby książąt Zasławskich¹⁶.

Siła i energia emanujące z szanownego Jubilata jak zawsze mobilizują do wytrwałego działania na polu ochrony dziedzictwa kulturowego na Kresach, jakże inspirowanego i potrzebnego. *Ad multos annos*.

PRZYPISY

Tekst został wygłoszony na sympozjum *Historia i sztuka* z okazji jubileuszu profesora Andrzeja Ciechanowieckiego 6 października 2009 r. na Zamku Królewskim w Warszawie. Z racji ograniczeń czasowych i wydawniczych stanowi jedynie syntetyczny zarys aktywności i związków profesora Ciechanowieckiego z Białorusią i ochroną dziedzictwa na tym obszarze.

¹ Wywiad z Eustachym Ryłskim, „Gazeta Wyborcza” nr 187, 21.03.2008 r.

² A. Ciechanowiecki, *Garść wspomnień o mojej współpracy z Adamem Maldisem*, w: *Biełaruś i biełarusy u prastary i czasie. Zbornik da 75-goddia profesara Adama Maldzisa*, red. S. Zaprudski A. Fjaduta, Z. Szybieka, Mińsk 2007, s. 88. Pani mgr Magdalenie Białonowskiej dziękuję za udostępnienie artykułu.

³ R. Aftanazy, *Materiały do dziejów rezydencji*, red. A. Baranowski, t. 1, *Dawne województwa: połockie, witebskie, mścisławskie, mińskie*, Warszawa 1986, s. 13-14.

⁴ *Ibidem*, s. 14-24. Autor wspomina o niepublikowanym opracowaniu Adama Miłobędzkiego *Boceżków*, do którego nie udało mi się dotrzeć.

⁵ S. Dumin, A. Rachuba, J. Sikorska-Kulesza, *Ciechanowieccy herbu Dąbrowa*, Warszawa 1997, s. 150.

⁶ A. Ciechanowiecki, A. Rachuba, *Rys genealogiczny rodziny Abramowiczów na Worontanach*, „Przegląd Wschodni”, t. II, z. 3(7), 1992/1993, s. 157-160.

⁷ A. Ciechanowiecki, *Nieśwież. Międzynarodowy ośrodek kultury na Białorusi*, Warszawa 1994.

⁸ *Ibidem*, s. 43.

⁹ T. Bernatowicz (z zespołem), *Architectural, Residential and Cultural Complex of the Radziwiłł Family at Nesvizh* (2005), dokumentacja naukowa złożona do UNESCO w Paryżu.

¹⁰ O wyjątkowych wartościach artystycznych kościoła Bożego Ciała w Nieświeżu por.: T. Bernatowicz, „*Miles christianus et peregrinus*”. *Fundacje Mikołaja Radziwiłła „Sierotki” w ordynacji nieświejskiej*, Warszawa 1998, s. 45-55, 110-128.

¹¹ M. Michalski, *Uroczystości pogrzebowe księcia Antoniego Mikołaja Radziwiłła w Nieświeżu na Białorusi*, „Cenne, Bezcenne, Utracone” 2000, nr 4(22) (<http://www.icons.pl/cenne/art>, 18 stycznia 2007 r.).

¹² Pełna nazwa brzmi: Podyplomowe Studium Ochrony Zabytków „Akademia Nieświejska”. Po brutalnej likwidacji Ośrodka Ochrony Zabytkowego Krajobrazu przez min. A. Jakubowską w 2004 r. organizacją Akademii Nieświejskiej zajęli się Krajowy Ośrodek Badań i Konserwacji, który koordynuje inicjatywę do dnia obecnego.

¹³ W ciągu 15 lat skład komisji ulegał różnorodnym modyfikacjom. Ze strony polskiej od początku udział w pracach biorą: prof. Zoja Pięresławcew, dr hab. Maria Kałamajska-Saeed, dr Andrzej Biernat oraz dr Tadeusz Bernatowicz.

¹⁴ Na podstawie informacji udzielonych przez prof. A. Ciechanowieckiego 4 października 2009 r.

¹⁵ Dumin, Rachuba, Sikorska-Kulesza, *op.cit.*, 158.

¹⁶ *Ibidem*, s. 159.

Tadeusz Bernatowicz

CULTURAL HERITAGE IN BELARUS IN PROFESSOR
ANDRZEJ CIECHANOWIECKI'S ACTIVITIES AND INITIATIVES

SUMMARY

Amongst Professor Andrzej Ciechanowiecki's many services and achievements in the cultural domain, the important part is taken by his activities related to the protection of the cultural heritage in Belarus. The present-day state of Belarus is located in the historical territory of the Grand Duchy of Lithuania and Kingdom of Poland.

Professor Ciechanowiecki's cultural activities are based around two ideas related to the protection of the cultural heritage. The universal one means looking at the old art in Belarus as the objects of exceptional value on the world scale. Professor Ciechanowiecki has expressed its main concepts in the book *Nieśwież. Międzynarodowy ośrodek kultury na Białorusi* published in 1994. An example of his activities in this respect is his involvement into getting Nesvizh onto the UNESCO World Heritage List as 'The Architectural, Residential and Cultural Complex of the Radziwiłł Family at Nesvizh'.

The universal idea is interlaced with the concept of protection and preserving memory about the heritage of his aristocratic ancestors. The Ciechanowiecki family lived in what is now Belarus between XVI century and 1917. The family belonged to the Polish-speaking, aristocratic elite. The map of their residences covered Boczejków, Nieśwież (Nesvizh), Woroniany, Stańków and Mołodów.

The programme of developing contacts with Belarus included the initiative to establish the Polish-Belarusian Advisory Commission for Cultural Heritage by the Ministry of Culture and National Heritage, as well as acquiring the works of art for Belarusian collections.

Belarusian society's admiration for Professor Ciechanowiecki has been expressed through numerous honourable distinctions: honorary doctorate of the State University in Minsk (1993), Medal of International Association of Belarusian Studies (1992) and the most important Bielarussian awars, Medal of Francis Skaryna.